

A katolikus egyház szerepe Elek társadalmi és kulturális életében 1900–1960 között

A XVII. századra szinte teljesen elnéptelenedett Elek helységet 1724-ben báró Harrukern János György német telepeseikkel népesítette be. A település az I. világháborúig töretlenül fejlődött, a trianoni békeszerződést követően határmenti kisvárossá vált elveszítve piacainak jelentős részét. Elek történetében újabb törést jelentett a II. háborút követő időszak, amikor a német lakosság nagy részét (közel 5.000 főt) kényszermunkára hurcolták vagy telepítették ki. A településen maradt vallásos német lakosság nemzetiségi és vallási identitásában bekövetkező válságot a szocializmus ideológiája mentén újjászerveződő társadalom tovább mélyítette.

A német jelenlét meghatározta a település identitását, kulturális hagyományait, épített örökségét. A helyi katolikus egyház a település fejlődésének jelentős szereplője volt. Előadásom célja bemutatni a helyi identitást meghatározó és formáló gazdasági, társadalmi és kulturális tényezőket, különös tekintettel az 1900-1960 közötti időszakra. Kutatásom során szekunder forrásokból, elsősorban helytörténeti tanulmányokból gyűjtöttem adatokat, amelyeket kiegészítettem a plébánián vezetett Historia Domus kötetekben és a korabeli sajtóban megjelent információkkal.

Kulcsszavak: társadalom, kultúra, vallás, identitás, helyi egyház

The Role of the Catholic Church in the Social and Cultural Life of Elek from 1900 to 1960

By the 17th century, Elek had become almost completely depopulated, and in 1724, Baron János György Harrukern repopulated the area with German settlers. The settlement developed steadily until World War I, but after the Treaty of Trianon, it became a small border town, losing a significant portion of its markets. The period following World War II marked another turning point in Elek's history, as a large part of the German population (nearly 5,000 people) was taken away for forced labor or relocated. The remaining religious German population faced a crisis in their national and religious identity, further deepened by the ideology of socialism that reorganized society.

The German presence shaped the town's identity, cultural traditions, and architectural heritage. The local Catholic Church played a significant role in the development of the settlement. The aim of my presentation is to highlight the economic, social, and cultural factors that define and shape local identity, with particular emphasis on the period between 1900 and 1960. In my research, I gathered data from secondary sources, primarily from local historical studies, which I supplemented with information from the volumes of Historia Domus kept at the parish and from contemporary press articles.

Keywords: society, culture, religion, identity, local church